

Forward işlemlerim gelir tablomu yanlış gösteriyor!

Genel anlamda sıklıkla duyduğumuz konulardan bir diğeri de, forward işlemler ile yabancı para kredilerinin kur riskini hedge eden işletmelerin, forward muhasebesinin sonuçlarından şikayetçi olmaları.

Bu işletmelere göre, forward işlemlerin IFRS'e göre muhasebesinden dolayı gelir tablosu yanlış gösteriliyor.

Örneğin, güncel olarak USDTRY kurunun 8,00 olduğu bir ortamda 6 ay sonra 100 USD banka kredisi geri ödemesi yapacak bir işletmenin bir forward işlem yaparak 6 ay sonraki USDTRY kurunu 9,00 dan sabitlediğini düşünelim. İşletmeye göre artık banka kredisi borcu 900 TL dir ve 100 TL lik kur sabitleme masrafı 6 ay içerisinde eşit olarak dağıtılarak gelir tablosunda gösterilmelidir.

Oysa forward işlemini sürekli piyasa faizlerindeki ve spot kurdaki değişikliklerin etkisini yansıtacak şekilde fair value üzerinden muhasebe etmek, bu 6 aylık dönem içerisinde anlamsız gelir tablosu etkileri göstermek ve finansal tablo okuyucularını yanıltmak anlamına gelmektedir.

Peki sizce işletme bu şikayetinde haklı mı?

Cevabımız işletmenin şikayetinde kesinlikle haklı olduğudur. Her zaman belirttiğimiz üzere, IASB tabiki standartların oluşturulma aşamalarında bu gibi şikayetleri dikkate alarak gerekli ilkeleri belirlemekte ve bunlara çözüm getirmektedir. Bizim ana sıkıntımız, IFRS ilkelerinin uygulamaları konusunda bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Herşeyden önce, IASB'nin neden ısrarla türev enstrümanların gerçeğe uygun değerden (fair value) taşınması gerektiğini savunduğuna, hedging amaçlı türev enstrümanların itfa edilmiş maliyetten taşınmasına izin vermek yerine riskten korunma muhasebesi uygulamasını önermesine dair gerekçelerini daha önce çeşitli defalar anlattığımız ve derin bir konu olduğu olduğu için bu makalemizde tekrarlamıyoruz.

Tüm türev işlemler gibi forward işlemleri de IFRS 9 gereğince gerçeğe uygun değerden taşınmalı. Bu durum da, örnek işletmemizin gelir tablosunda 100 TL lik kur sabitleme masrafını döneme eşit olarak yaymak yerine sürekli olarak dalgalanan bir forward fair value kar/zararı yazması anlamına geliyor.

Konuyu somutlaştıracak olursak, örneğin tam 3 ay sonra (vadenin yarısı) piyasadaki spot USDTRY döviz kuru 8,70 olsun. İşletmemiz yabancı para borcundan 70 TL kambiyo zararı yazarken, doğal olarak forward işleminden de 20 lira kar yazarak toplam kur zararını 50 lira olarak görmek isteyecek. Oysa forward işleminden gelir tablosuna bambaşka bir gerçeğe uygun değer kar/zararı gelecek ve gelir tablosunda işin ruhunu yansıtmayan bir rakam ortaya çıkacak.

Konuyu uzatmadan sözün özüne gelelim, IASB, forward işlemlerin spot değeri ile forward (zaman) değeri bileşenlerindeki değişimden kaynaklanan bu gibi gelir tablosu bozulmalarının önüne geçmek amacıyla bir istisna belirlemiş ve forward işlemleriyle hedge yapılıyorsa, forward işleminin zaman değerindeki (forward point) değişimlerin gelir tablosunda gösterilmek yerine, diğer kapsamlı gelir tablosuna park edilmesine izin vermiştir.

İşletmemizin haklı olarak yaşadığı bu muhasebesel problem forward işlemin zaman değerindeki değişimlerinin gelir tablosuna yansıtılmasından dolayı ortaya çıkmakta olup, IASB nin bu istisnası sayesinde bu problem ortadan kaldırılmış olmaktadır.

IAS1 p7(h), IFRS9 p6.5.16, IFRS9 B6.5.29/32/34/35/37 sözünü ettiğimiz istisnasi ilkeleri anlatan standard paragrafları olup, herkesin okumasında büyük fayda görüyoruz.

Yeri gelmişken eklemek istediğimiz son bir nokta, forward işlemlerin bilançolarda taşınan gerçeğe uygun değer kar ve zararları (fair value gain/loss) ile ilgili. İşletmelerin büyük çoğunluğu forward işlemlerinin dönemsel fair value kazanç/kayıplarını, işlemi yaptıkları bankalardan öğrenip kayıtlarına almakta. Bankaların da büyük çoğunluğu bu fair value rakamını verirken, reuters ve bloomberg gibi ekranlardan yararlanmakta.

Oysa ki, banka ile işleme ilk girdiğinizde bankanın size verdiği forward oranında sizin işletmenize özel olarak uygulanmış kredi spreadi söz konusu. İlerki dönemlerde, dönemsel fair value kazanç/kayıplarını dikkate alır iken iskonto oranlarında size uygulanan ilave kredi spreadini dikkate almaz iseniz olması gerekenden daha fazla fair value zararı (ya da olması gerekenden daha az fair value kazancı) yazmak durumunda kalacaksınız. Bu konunun (türev enstrümanların gerçeğe uygun değerlerinin, bloomberg, reuters gibi ekranlardan alınması yerine her iki tarafın kendi kredi risklerini ifade eden spreadlerin düzgün şekilde iskonto oranlarına dahil edilerek hesaplanması gerekliliği), 2008 krizi sonrasında IASB nin özel bir yazı yayınlamış olduğu hassas bir konu olduğunu da belirtelim.

Sonuç olarak, forward gibi basit bir kur türevinin bile muhasebesine özen göstermezseniz hem bilançonuzu hem de gelir tablonuzu önemli ölçüde yanıltıcı hale getirmenizin söz konusu olduğunu vurgulamak istiyoruz.